

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی معلولین جسمی - حرکتی

خیرالله نمازی^۱

چکیده

امروزه حدود ۱۰ درصد از مردم جهان به نوعی معلول اند و برای گذراندن زندگی به کمک سازمان‌های ذیربط جامعه نیازمندند. معلولیت می‌تواند اثرات منفی زیادی را بر زندگی این افراد بگذارد و از طریق تأثیر بر کیفیت زندگی، روابط اجتماعی و مسئله‌ی اشتغال آن‌ها، زندگیشان را تغییر دهد. در رابطه با معلولیت جسمی می‌توان آن را به سه دسته تقسیم کرد که عبارت اند از: ۱- معلولیت حسی، ۲- معلولیت حرکتی و ۳- معلولیت احشای داخلی. هر یک از انواع معلولیت‌ها به نوعی زندگی فرد معلول را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند. لذا هدف تحقیق حاضر مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی معلولان جسمی - حرکتی بود. در تحقیق حاضر روش پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه معلولین جسمی - حرکتی تحت پوشش اداره بهزیستی شهرستان کلاله می‌باشد. نمونه آماری ۴۶ نفر و برابر با جامعه بود. ابزارهای اندازه‌گیری در تحقیق دو پرسشنامه بود که عبارتند از: پرسشنامه سرمایه اجتماعی اونیکس و بولن (۲۰۰۰) و پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر. در این تحقیق جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از همبستگی گشتاوری پیرسون و رگرسیون چندمتغیری استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی آزمودنی‌ها رابطه مثبت معناداری وجود دارد و سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی را پیش‌بینی می‌کند.

کلیدواژگان: سرمایه اجتماعی، خودکارآمدی، معلولیت

معلولین بزرگترین اقلیت جهان هستند. ۱۰ درصد جمعیت جهان با نوعی معلولیت زندگی می‌کنند که این رقم بنا به اعلام سازمان جهانی بهداشت^۲، در حال افزایش است. بنا بر آمار سازمان جهانی بهداشت هم اکنون بیش از ۶۰۰ میلیون نفر از ساکنان جهان به علل مختلف جسمی، روانی و اجتماعی دچار ناتوانی و معلولیت هستند که ۸۰ درصد این افراد در کشورهای جهان سوم زندگی کرده و یک سوم آنان را کودکان تشکیل می‌دهند. آمارها نشان می‌دهد که از هر ۱۰ کودکی که در جهان متولد می‌شود، یکی معلول به دنیا می‌آید و یا بعد به دلیل یک اتفاق معلول می‌شود (عفتی، ۱۳۹۱). انسان به طور ذاتی در تعامل با دیگران نیازهای خود را بر طرف ساخته و گذران امور می‌کند. اثرات این کنش‌ها و متقابل و نقش آن‌ها تا حدی است که حذف آن، زندگی را غیر ممکن می‌سازد؛ اما در این میان دانشمندان علوم اجتماعی با نگرشی کنجکاوانه در جوامع، به شناسایی این کنش‌ها پرداخته و به مجموعه عواملی پی برده‌اند که آن را سرمایه اجتماعی^۳ نامیده‌اند. مفهوم سرمایه اجتماعی در برگیرنده مفاهیمی همچون

۱- کارشناس ارشد مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان n. kh6590@yahoo.com

2- WHO

3- Social Capital

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

اعتماد، همکاری و همپاری میان اعضای یک گروه یا یک جامعه است که نظام هدفمندی را شکل می‌دهند و آن‌ها را به سوی دستیابی به هدف ارزشمند هدایت می‌کند. از این رو شناخت سرمایه اجتماعی می‌تواند جوامع را در گسترش ابعاد سرمایه اجتماعی کمک نموده و موجب افزایش عملکرد اجتماعی و اقتصادی افراد در جوامع گردد (ساروخانی، ۱۳۸۱). همچنین فوکویاما (۱۹۹۵) سرمایه اجتماعی را شکل و نمونه‌ای از یک هنجار غیر رسمی می‌داند که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند فرد می‌شود. هنجارهای تشکیل دهنده سرمایه اجتماعی می‌توانند از هنجارهای روابط متقابل دو دوست گرفته تا آموزه‌های پیچیده‌ای را دربرگیرند (ترجمه توسلی، ۱۳۷۹). اگرچه تعاریف مختلفی برای این مفهوم وجود دارد، اما در کل سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی «علاج همه مشکلات» جامعه تلقی شده است (پرترا، ۱۹۹۸). همه‌ی ما انسان‌ها دارای نظامی از باورها هستیم که دنیای ما را ساختار می‌کنند و تجارب ما را معنا می‌بخشد و ما بدون این نظام باورها، سردرگم خواهیم بود. باورهایی که بیانگر یک خود پویا هستند و ما را تشویق می‌کنند تا بدنبال اصلاح و بهبود خود باشیم. این باورها در انتخاب اهداف و دسترسی به آن‌ها تأثیر می‌گذارند (دیویک، ۲۰۰۰). نظام باورها در انسان‌ها از طرفی باعث بهبود رفتار، سلامتی و رضایتمندی از زندگی می‌گردند و از طرف دیگر به نظر می‌رسد بسیاری از مسائل و مشکلات افراد نشأت گرفته از این باورها هستند و ارتباط نزدیکی با باورهای افراد درباره خود و توانایی‌هایشان دارند. باورهای خود کارآمدی بر طرز تفکر افراد، چگونگی رویارویی با مشکلات، سلامت هیجانی و در تصمیم‌گیری و مقابله با استرس و افسردگی تأثیر می‌گذارند (بندورا و لاک، ۲۰۰۳). بندورا معتقد است شدت اطمینان مردم به کارآمدی خود است که معین می‌کند آیا با مشکلات کنار خواهند آمد یا نه؟ اگر مردم تصور کنند که از پس موقعیت‌های تهدیدکننده بر نمی‌آیند، از آن پرهیز می‌کنند؛ در حالی که وقتی خود را در برابر موقعیت دیگری توانا می‌بینند، قاطعانه عمل می‌کنند (بندورا، ۱۹۹۷، ترجمه ماهر، ۱۳۷۲). در حقیقت صاحب نظران، روان‌شناسان و محققان حوزه‌ی توانبخشی معلولین بدنبال یافتن راه‌هایی برای افزایش سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی آنها می‌باشند که بدنبال یافتن پاسخ در این مسیر نظریات و یافته‌های هر یک از محققان همچون قطعات یک پازل در کنار هم قرار می‌گیرند تا با در کنار هم قرار گرفتن این قطعات آدمی بتواند، شناخت، درک و آگاهی بیش تری از خود و معلولین جسمی- حرکتی کسب نماید. با توجه به این که معلولیت بر سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی فرد اثر منفی دارد و همچنین به علت پایین بودن سطح خود کارآمدی در بین معلولان جسمی- حرکتی؛ هدف کلی پژوهش بررسی سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی معلولین جسمی- حرکتی جهت بهبود و ارتقاء زندگی آنان می‌باشد.

روش

روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی و جامعه تحقیق شامل کلیه معلولین جسمی حرکتی باسواد خواندن و نوشتن تحت پوشش اداره بهزیستی شهرستان کلاله در سال ۹۲-۹۱ می‌باشد. به علت تعداد محدود جامعه مورد پژوهش، نمونه‌های مورد مطالعه (معلولین جسمی- حرکتی) برابر جامعه می‌باشد. فراوانی زنان ۳۹/۱۳ و مردان ۶۰/۸۷ می‌باشد. و از کل نمونه ۵۴/۳۵ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۲۳/۹۱ درصد راهنمایی،

1- Portes
2- Dweek
3- Bandura & Locke

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

۱۵/۲۲ درصد دیپلم و ۶/۵۲ درصد فوق‌دیپلم و بالاتر می‌باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه سرمایه اجتماعی انیکس و بولن (۲۰۰۰) و پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران (۱۹۸۲) استفاده شد.

یافته‌ها

شاخصهای توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
۱- خود کارآمدی	۴۳/۱۶	۹/۲۵
۲- کل سرمایه اجتماعی	۷۰/۶۳	۹/۴۸
۳- بعد شناختی	۲۹/۵۹	۳/۴۷
۴- بعد ساختاری	۱۹/۷۴	۳/۱۲
۵- بعد ارتباطی	۲۱/۳۰	۹/۴۸

اطلاعات جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین خود کارآمدی ۴۳/۱۶، کل سرمایه اجتماعی ۷۰/۶۳، بعد شناختی ۲۹/۵۹، بعد ساختاری ۱۹/۷۴ و بعد ارتباطی برابر ۲۱/۳۰ می‌باشد. جهت بررسی همبستگی بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خودکارآمدی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که خلاصه نتایج آن در جدول ۲ آورده شده است.

متغیرها	کل سرمایه اجتماعی	بعد شناختی	بعد ساختاری	بعد ارتباطی
۱- خود کارآمدی	۰/۵۸۳	۰/۴۰۸	۰/۶۵۵	۰/۶۲۱

همان‌طور که اطلاعات جدول ۲ نشان می‌دهد، میزان همبستگی مربوط به سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خود کارآمدی به ترتیب عبارت اند از: ۰/۵۸۳، ۰/۴۰۸، ۰/۶۵۵ و ۰/۶۲۱ که در سطح $P < ۰/۰۱$ معنادار می‌باشند. نتایج رگرسیون سرمایه اجتماعی با خودکارآمدی در جدول ۳ ارائه شده است.

مدل	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Regression ۱	۵۴۸۲۵/۲۹	۱	۵۴۸۲۵/۲۹	۹۶۸/۸۰	۰/۰۰۰
Residual	۱۰۶۵۰۳/۶۹	۱۸۸۲	۵۶/۵۹		
Total	۱۶۱۳۲۸/۹۹	۱۸۸۳			
۱	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	۲/۹۸۸	۱/۳۰۲		۲/۲۹۴	۰/۰۲۲
Sc	۰/۵۶۹	۰/۰۱۸	۰/۰۵۸۳	۳۱/۱۲۶	۰/۰۰۰

اطلاعات جدول ۳ نشان می‌دهد که میزان بتای سرمایه اجتماعی بر خودکارآمدی ۰/۰۵۸۳ و در سطح $P < ۰/۰۱$ معنادار می‌باشد.

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

نتیجه‌گیری

با توجه به اطلاعات جداول و مقدار میانگین سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی و همچنین میزان همبستگی و نتایج حاصل از رگرسیون و ضریب تأثیر سرمایه اجتماعی بر خود کارآمدی می‌توان گفت که؛ سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی از همبستگی خوب و قابل قبولی برخوردارند و با توجه به ضریب بتای سرمایه اجتماعی و خود کارآمدی، هر چه افراد مورد پژوهش از سرمایه و حمایت اطرافیان بیشتر برخوردار باشند و همچنین از لحاظ شرکت در کارها، ارتباط با اطراف و کسب اطلاعات بیشتر مورد توجه قرار گیرند بر میزان خود کارآمدی و باور افراد بر توانایی خود افزایش پیدا می‌کند. با توجه به این که جامعه و نمونه آماری تحقیق حاضر از بین معلولین جسمی- حرکتی تحت پوشش سازمان بهزیستی شهرستان کلاله می‌باشد و اجرای پرسشنامه بین آن‌ها به وقوع پیوست؛ محقق با سخت‌گیری و عدم همکاری به موقع ریاست سازمان یاد شده، به بهانه تداخل در ساعات کاری و امکان تشویش در اذهان مراجعین، مواجه گردید و در این امر اجرای تحقیق کمی سخت گردید. همچنین، نبود پژوهش‌های مشابه کافی با این پژوهش، امکان مقایسه یافته‌ها و غنا بخشیدن به پژوهش را سلب نمود. انتخاب پرسشنامه‌هایی با حجم کمتر سؤالات و گزینه‌ها در پژوهش‌های آتی، به منظور صرفه‌جویی در هزینه، زمان و نیز دقت پاسخگویی لازم است. با توجه به میزان سرمایه اجتماعی در تحقیق حاضر، گوشه‌گیری و به انزوا کشانده شدن معلولین، به والدین دارای فرزندان معلول و همه کسانی که به طور مستقیم و غیر مستقیم با معلولین جسمی- حرکتی سر و کار دارند علی‌الخصوص معلمان کودکان استثنایی توصیه می‌شود که با این افراد با حالت ترحم آمیزی برخورد نکنند، بلکه معلولیت آن‌ها را قبول و فقط با آن‌ها به مانند افرادی با نیاز و توجه عاطفی بیشتری برخورد کنند تا آن‌ها نیز وجود خود در جامعه را به عنوان یک فرد قبول کنند. با توجه میزان پایین خود کارآمدی افراد معلول و ارتباط آن با سرمایه اجتماعی، به انجمن معلولان شهرهای مختلف کشور توصیه می‌شود که جهت افزایش میزان سرمایه اجتماعی این افراد گام بردارند تا به نوبه خود میزان خود کارآمدی و میل به اشتغال آن‌ها نیز افزایش یابد.

منابع

- بندورا، آلبرت. (۱۳۷۲). *نظریه‌های یادگیری اجتماعی*. (ماهر، فرهاد). شیراز: انتشارات راهگشا. (۱۹۹۷).
- ساروخانی، باقر. (۱۳۸۱). *جامعه‌شناسی ارتباطات*. تهران: نشر اطلاعات.
- عزیزی ابرقویی، محسن. (۱۳۸۷). *رابطه‌ی بین خود کارآمدی و کیفیت تجارب یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد*. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- عفتی، قدرت الله. (۱۳۹۱). *روز جهانی معلولین، دوازدهم آذر/ سوم دسامبر*. انتشارات دفتر فرهنگ معلولین. قم.
- فوکویاما، فرانسیس. (۱۳۷۹). *سرمایه اجتماعی و حفظ آن*. (توسلی، غلامعباس). تهران: نشر جامعه ایرانیان. (۱۹۹۵).
- Bandura, A. & Locke, E. A. (2003). Negative Self- efficacy and goal revisited. *Journal of Applied psychology*. 88, 1: 87.
- Dweck, c. s. (2000). *self theory: their role in motivation, personality and development*. Philadelphia. thylor and francis.
- Onyx, J. , Bullen, P. (2000). Measuring Social Capital in Five Communities. *Journal of Applied Behavioral Science*. 36: 23.
- Portes, A. (1998). "Social Capital: Its origins and applications in modern sociology". *Annual Review of Sociology*. 24: 1-24.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله